

Anadolu Kültür
Hakikat, Adalet ve Hafıza alışmaları

Hakikat Komisyonları: Dünya Deneyimleri ve Türkiye

15-16 Ekim 2011, İstanbul

15-16 Ekim 2011 tarihlerinde hayata geçirdiğimiz ‘‘Hakikat Komisyonları: Dünya Deneyimleri ve Türkiye’’ toplantısıyla dünyanın farklı yerlerindeki hakikat komisyonu deneyimlerini paylaşmayı ve Türkiye’de hakikat arayışı üzerine bir tartışma yürütmeyi hedefledik. ABD, Güney Afrika, Peru, Sırbistan ve Türkiye’den uzmanların sunumlar gerçekleştirdiği toplantıya sivil toplum temsilcileri, milletvekilleri, aktivistler, akademisyenler, gazeteciler ve sanatçılar katıldı. Toplantıda yapılan sunumlara ve daha fazla bilgiye www.hakikatadalethafiza.org’dan ulaşabilirsiniz.

Hakikat Komisyonları Nedir?

Yoğun insan hakları ihlallerinin yaşandığı siyasi süreçler sonrasında kurulan hakikat komisyonlarının en temel gayesi geçmişte yaşanan ihlallerin *bir daha asla* yaşanmamasını sağlayacak siyasi ve toplumsal koşulları yaratmaktır. Bu koşulların yaratılması için hem ihlaller yüzünden mağdur olmuş kişilerin hem de toplumun diğer kesimlerinin üzerinde uzlaşabilecekleri yeni bir hakikat rejimine ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda, hakikat komisyonları çatışmanın ve ihlallerin yeniden gerçekleşmesini engellemek adına bir yandan *önleyici* bir misyona sahipken diğer yandan da toplumsal barışı sürekli kılmak adına *yeniden kurucu* bir işleve de sahiptir.

Toplum nezdinde yaşanan kolektif siyasi, ekonomik ve toplumsal mağduriyetlerin mümkün olduğu ölçüde giderilebilmesi ve maruz kalınan ihlallerin yarattığı duygusal etkilerin aşılabilmesi için gerekli olan en temel şey geçmişte yaşananlara dair hakikatlerin ortaya çıkarılmasıdır. Baskıcı rejimlerin hüküm sürdüğü veya silahlı çatışmaların yaşandığı süreçlerde *hakikat*, tarafların kendi çıkarları için söylemsel meşruiyet üretme gayretlerine sık sık kurban edilmektedir. Hak ihlallerinin kim tarafından, neden, nasıl ve hangi kurumların veya kişilerin emirleri doğrultusunda gerçekleştirildiğine dair hakikatler ortaya konmadığı sürece toplumsal barışın yeniden tesis edilebilmesi oldukça zordur. Hakikatler her iki tarafın kabul ettiği bir komisyon tarafından ortaya çıkarılmadığı sürece, adaletin yerini bulması için gerekli adımlar atılması içinden çıkılmaz bir hal almaktadır.

Farklı ülkelerdeki pratikler değişkenlik gösterse de, komisyonlar yoğun hak ihlallerinin işlendiği süreçlerde yaşanan kayıp, işkence, ölüm, yerinden edilme, cinsel şiddet vakalarına odaklanmaktadır. Hakikatleri ortaya çıkarmak amacıyla komisyonların kullandıkları yöntemler ise çeşitlidir: olaylara tanık olmuş kişilerin ifadelerinin alınması, devlet kurumlarında bulunan resmi belgelerin incelenmesi, hak örgütlerinde bulunan bilgi ve raporların analiz edilmesi, mezarların açılması, ihlallerin yaşandığı mekanların incelenmesi... Komisyonlar geçmişte yaşananlara dair hakikatleri ortaya koyarken ihlallerin neden ve nasıl gerçekleştiğini tespit etmekle sınırlı kalmanın ötesine geçerek ihlallerin *bir daha asla* yaşanmaması için hangi yapısal reformların gerekli olduğuna dair önerilerde bulunur. Bir yandan siyasi rejim içerisinde ihlallerin ortaya çıkmasını sağlayan dinamikleri gün yüzüne çıkarırken diğer yandan mağduriyetlerin maddi ve manevi olarak nasıl tazmin edilmesi gerektiğini ve yaşanan ihlallerin toplumsal hafızaya kazınması için yapılması gerekenleri de ortaya koyar.

Toplantı Notları

ACILIŞ

Meltem Aslan

İlk gün yaklaşık 80 kişinin katıldığı toplantıya, Anadolu Kültür ve Hakikat, Adalet ve Hafıza Çalışmaları (HAH) direktörü Meltem Aslan'ın şimdiye kadar yaptığımız çalışmalardan bahsetmesiyle başladık. Hakikat, Adalet ve Hafıza Çalışmaları; Anadolu Kültür'ün bir projesi olarak 2010'da başladı. Temel hedefi geçiş dönemi mekanizmalarına zemin hazırlayarak demokratikleşmeye katkı sağlayan çalışmalar yapmak olan HAH çok yakında yeni bir merkez bünyesinde devam edecek.

Osman Kavala

Anadolu Kültür başkanı Osman Kavala'nın kısa konuşmasından sonra açılış konuşmalarına geçildi. Kavala konuşmasında artan çatışmaları göz önüne aldığımızda hakikat komisyonlarının kısa sürede hayata geçmesinin kısa vadede mümkün görünmediğini ama ileride bir uzlaşma yaşanırsa hakikat komisyonunun önemli mekanizmalardan biri olacağını belirtti. Kavala, sivil toplumun şu anda yaptığı çalışmaların böyle bir süreci hazırlaması bakımından önemli olduğunu ekledi.

İsmail Beşikçi

İlk açılış konuşmasını Kürtler hakkında yaptığı çalışmalarıyla tanınan yazar İsmail Beşikçi gerçekleştirdi. Beşikçi Kürtlerin yaşadıklarının Ortadoğu'nun en büyük hakikati olduğundan bahsettikten sonra; sadece Türkiye gibi bölge ülkelerinin değil Fransa ve İngiltere gibi ülkelerin de hakikatlerle yüzleşmek zorunda olduğuna dikkat çekti.

Avrupa ve dünyada 30-40 bin nüfuslu ülkelerin varlığının tanındığı bir yerde milyonlarca nüfusu bulunan Kürtlerin durumunun uluslararası kamuoyu tarafından görülmemesinin büyük bir haksızlık olduğunu vurguladı.

1985-88 döneminde Bulgaristan'da Türklerin isimlerinin zorla değiştirilmesi sırasında devletin ve toplumun çok büyük tepkiler verdiğini hatırlatan Beşikçi, aynı yaklaşımın yüzyıllardır bu toprakların halklarından olan Kürtlere gösterilmediğini ekledi.

Beşikçi Türkiye'de akademinin hakikatleri çarpıtma misyonunu yerine getirdiğini belirttikten sonra ifade özgürlüğünü savunmanın hakikatlerin ortaya konması açısından önemini vurguladı.

Aryeh Neier

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (HRW) kurucusu ve Açık Toplum Vakfı başkanı Aryeh Neier ise hakikat komisyonlarının tarihsel ve siyasal dayanaklarından bahsettiği bir konuşma yaptı. Neier bir hakikat komisyonunun Türkiye'de kurulma ihtimalini olumlu bulduğunu söyleyerek sözlerine başladı ve hakikat komisyonlarının tarihçesinden bahsetti.

27 yıl önce Arjantin'de başlayan hakikat komisyonlarının dünyada 40 civarında ülkede kurulduğunu belirten Neier yine de hakikat komisyonlarının sınırları olduğundan bahsetti ve komisyonlara sahip olduklarından fazla anlam yüklenmemesi gerektiğini sözlerine ekledi.

Bir süre Arjantin'deki askeri diktatörlük sırasındaki zorla kaybetmelerin olduğu dönemden bahsederek hakikat komisyonunun bu ülkede ortaya çıktığı koşulları paylaştı. Arjantin'de demokrasiye geçildiği dönemlerde hükümet üst düzey askerleri yargılarken, orta düzey askeri yargılamaktan gelen tepkiler yüzünden vazgeçmiş.

Yargılamanın önemli bir araç olduğundan bahseden Neier üç vakayı örnek gösterdi: Yugoslavya, Ruanda ve Darfur. Yargılamanın da sınırlarının olduğunu belirttikten sonra hakikat komisyonlarının katkılarını özetledi:

1. Geçmişte yaşananların genel bir resmini gözler önüne sermek,
2. Hakikatlerin bilinmesinin (*knowledge*) ötesine geçerek tanınmasını (*acknowledgement*) sağlamak;
3. Mağdurların yaşadığı acıları tanımak ve mağduriyetleri onarmak;
4. Failleri ifşa ederek bu suçlardan dolayı faillerin utanç duymasını sağlamak;
5. Doğrudan suç işlemese de suçların işlenmesine sessiz kalanların da kendi paylarını kabul etmelerini sağlamak.

Güney Afrika Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nun ise iki yenilik getirdiğini vurguladı:

- a. Oturumların kamuya açık olması,
- b. Af yetkisine sahip olması.

OTURUM I

Madeleine Fullard

Açılış konuşmalarından sonra iki gün boyunca gerçekleşecek dört oturumdan ilkinde geçildi. Moderasyonu HAH'tan Murat Çelikkan'ın yaptığı oturumun ilk konuşmacısı Güney Afrika Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nda (HUK) görev yapmış tarihçi Madeleine Fullard'tı. Fullard, HUK deneyiminden kısaca bahsetti, sistematik ırkçı politikaların ifşa edilemediğini belirterek, HUK'a eleştirel bir bakış sundu ve kendi uzmanlık alanı olan zorla kaybedilmeler üzerine katılımcıları bilgilendirdi.

HUK, 1960-1994 yılları arasında gerçekleşen öldürme, işkence, insanlık dışı muamele ve zorla kaybetme gibi ağır suçları inceledi. Toplam 16 komisyoner ve 400 personel çalıştı. Mağdurlar yaşadıklarını anlatmak için başvurular; alınan bilgilere yönelik bir araştırma yapıldı ve bu mağdurların bir kısmı açık oturumlara çıkarıldı. Fullard, toplamda 2000 tanığın açık oturumlarda yeminli ifade verdiğini belirtti. Fullard'ın yaptığı değerlendirmenin en önemli noktaları şunlardı:

- İki tarafın faillerini eşitlemek sorunluydu.
- Açık oturumlar, komisyon raporundan çok daha büyük bir etki yarattı.
- Geçmişe ilişkin inkarın önüne geçildi: Kimse artık Güney Afrika'da olanları inkar edemiyor.
- Komisyonun onarım önerileri tam olarak hayata geçmedi, mağdurlar bu konuda ihanete uğradıklarını hissettiler.
- Hemen hemen hiç kimse yargılanmadı.
- HUK siyasi emelli fiziki şiddete bakmakla yetindi. Toplumdaki ırkçılığı ve ekonomik eşitsizliği göz ardı etti.
- HUK Apartheid'in tüm siyahların olumsuz etkilendiği ve tüm beyazların şöyle ya da böyle yararlandığı bir sistem olduğunu sergileyemedi.

Fullard, konuşmasının son bölümünde zorla kaybetmelere ve kendi çalıştığı kayıplar birimine değindi. Zorla kaybetmeler Güney Afrika'da Latin Amerika'daki boyutlara ulaşmıştı.

Hüsnü Öndül

İlk oturumun ikinci konuşmasında İHD eski başkanı, avukat ve insan hakları savunucusu Hüsnü Öndül Türkiye'nin 30 yıllık insan hakları bilançosunu sundu. Son on yıldaki görece iyileşmeye dikkat çeken Öndül, bunun istatistiklere de yansıtıldığından bahsetti. 80 darbesinden sonra çıkan 800'den fazla yasayla toplumun sistematik bir biçimde sindirildiğini, 90'larda hiçbir iyileşme olmadığını ve hatta OHAL uygulamaları, TMK ve DGM'lerle durumun daha da kötüye gittiğini vurguladı. 1999 yılından sonra yaşanan AB sürecinin de etkisiyle Türkiye'nin bir geçiş dönemine gittiğini vurgulayan Öndül, İHD verilerinde de bu iyileşme görüldüğünün altını çizdi. Dönemsel gerilemeler olsa da bütüne bakıldığında daha olumlu bir döneme girdiğimizi verdiği istatistiklerle açıkladı.

OTURUM II

Fikri Sağlar, Şefika Gürbüz, Hürriyet Şener ve Felix Reategui

Felix Reategui Carillo

TİHV'den Hürriyet Şener'in moderatörlüğünü yaptığı ikinci oturum, Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nda (CVR) uzman olarak çalışmış ve binlerce sayfalık komisyon raporunun kamuoyuna yönelik versiyonunu yazmış Felix Reategui'nin sunuşuyla başladı. İlk olarak CVR'yi genel olarak değerlendiren Reategui şu noktalara vurgu yaptı:

1982-2000 yılındaki ihlalleri incelemek için kurulan CVR, Maoist Aydınlık Yol'un ve devletin ihlallerini inceledi. CVR görev tanımı oluşturulurken Latin Amerika'daki diğer komisyonlardan ve Güney Afrika HUK'dan etkilendi ve kapsamın geniş tutulması sonucu karmaşık bir görev tanımı ortaya çıktı. Bu CVR'nin hem artı hem de eksi yanıydı. Bu arada, Peru'da Arjantin vb. ülkelerdeki gibi bir cezasızlık veya af söz konusu değildi.

Toplam 17 bin tanık ifadesi gizli bir biçimde alındı. Latin Amerika'daki komisyonlar içinde açık oturumların yapıldığı tek komisyon CVR'ydi. Fakat bu oturumlar Güney Afrika gibi kararların alındığı yerler değil; toplumun farkındalık kazanmalarını hedefleyen bir mekanizma olarak tasarlandı.

Onarım programından da bahseden Reategui, onarımın en az dört boyutu olduğunu vurguladı: kaybın birebir telafisi (*restitution*), maddi tazminat (*indemnisation*), iyileştirme (*rehabilitation*), sembolik tazminatlar (*recognition*). Onarım programına yönelik tavsiyelerle ilgili hükümet adımlar atsa da uygulama oldukça aksadı. Reategui, bu aksaklıkları şu nedenlere bağladı: yeterli finansmanın sağlanmaması; mağdurların beklentilerinin tam anlamıyla alınmaması; kolektif tazminata odaklanmak ve kalkınmacılıkla sınırlı bakış açısı; idari yapıların eksikliği; siyasi isteksizlik, ve şiddetten çıkan yoksul bir ülke olmanın dezavantajları.

Fikri Sağlar

Susurluk Meclis Araştırma Komisyonu'nun üyeliğini yapmış Fikri Sağlar, Anayasanın TBMM'ye bilgi edinme ve denetleme yetkisini verdiğini vurguladı. Siyaset kurumunun mevcut durumunun hakikat ve adalete erişim konusunda yarattığı handikapları vurguladı. Araştırma Komisyonu'nun çalışmalarından bahseden Sağlar anlattığı çarpıcı anılarında devletin ve siyasetin yüzleşme süreçlerine bakışını özetledi. Artık, devletin içinde bir çete kurulduğu yargı kararıyla ifşa edildi.

Sağlar, bir komisyon kurulacaksa bunu öncelikle toplumun sahiplenmesi gerektiğini ve özellikle mağdurların beklentilerinin dikkate alınması gerektiğini vurguladı.

Şefika Gürbüz

Göç-Der eski başkanı Şefika Gürbüz konuşmasında zorunlu göçten ve mağdurlara yönelik çıkarılan 5233 no'lu yasadan bahsetti. Bu dönemde 4000 köyün boşaltıldığını ve milyonlarca kişinin ülke içinde zorla yerinden edildiğini hatırlattı. Gürbüz'e göre, *zorla göç ettirme politikasının* yarattığı toplumsal, ekonomik, siyasi, yasal ve psikolojik sorunlar aradan uzun zaman geçmesine rağmen hala çözülebilmemiş değil. 1984'ten sonra zorla göç ettirilen köylerin nüfusunun %99'unun Kürt olduğunu, çok büyük bir toplumsal travmanın yaşandığını çeşitli araştırmalarda ortaya konulduğunu ve AİHM'in aldığı kararlardan sonra çıkan 5233 no'lu yasanın mağdurlardan çok devletin çıkarlarını korumayı hedeflediğini belirtti.

OTURUM III

Nataša Kandić

Üçüncü oturumun moderasyonunun HAH'tan Özgür Sevgi Göral yaptı. Yaklaşık 60 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen ikinci günün ilk oturumunda Sırbistanlı Nataša Kandić eski Yugoslavya'daki sivil toplum örgütlerinin başladığı bölgesel bir hakikat komisyonu girişimi olan RECOM'dan bahsetti. RECOM, Kandić'in kurucusu olduğu İnsani Hukuk Merkezi'nin (HLC) de içinde olduğu on sivil toplum örgütünün girişimi. Şimdiye kadar 6.187 aktivistin katılımıyla 127 danışma toplantısı düzenleyerek beklentileri toplamışlar.

Bu beklentiler şu şekilde özetlenebilir:

- Savaş suçlarıyla ilgili kanıtlar korunmalı ve yargılanmalarda kullanılmalı.
- Tüm tutsakların ve yasadışı gözaltı merkezlerinin listesi tutulmalı.
- Zorla kaybedilen insanların akıbetleri bulunmalı ve toplu mezarlar açılmalı.
- Birçok katılımcı toplu mezarların yeri gibi önemli bilgileri veren faillerin affedilebileceğini belirtirken, bir kısmı bu fikre kesinlikle karşı çıkmış.
- Kurulacak komisyonun ihtiyaç duyulan herkesi ifadeye çağırmaya hakkı olmalı.

Bunun dışında Kandić, RECOM girişiminin çok güçlü bir medya kampanyası yaptığını ve bu talebi toplumsallaştırma yönünde önemli adımlar attığını paylaştı. Sloganı “*RECOM: İmzala*” olan kampanya eski Yugoslavya ülkelerinin hükümetleri üzerinde kamuoyu baskısı oluşturmayı hedefliyor. Kampanya kapsamında şimdiye kadar 500 binin üzerinde imza toplandı, bölgedeki ünlü sanatçılardan destek alındı ve uluslararası kurumlar ziyaret edildi. Şimdiye kadar sadece Karadağ hükümeti RECOM’u değerlendirmek üzere bir komisyon kurdu. Diğer ülkelerin de benzer adımlar atması için çalışmalar sürdürülüyor.

Tahir Elçi ve Özgür Sevgi Göröl

Tahir Elçi

Diyarbakır’dan gelen avukat Tahir Elçi ise geçmişle yüzleşme sürecinde en önemli unsurlardan biri olan yargılamalar üzerine konuştu. Ergenekon davasının arkasındaki siyasi desteğin, OHAL dönemi suçlarıyla ilgili davalarda yeterince gösterilmediğinden bahseden Elçi halen devam eden Temizöz ve diğerleri ve JİTEM davalarından bahsetti. Siyasi iradenin olduğu davalarda hakim ve savcılarının çok daha cesur olduğunu vurgulayan Elçi, savcılarının halen bazı yerlerde OHAL dönemi suçlarını kovuşturmaktan korktuklarını veya başvuruları görmezden geldiklerini hatırlattı. Devam eden iki önemli davanın avukatı olan Elçi işlenen yüzlerce suçun çok azının kapsandığını vurguladı. Toplumsal mutabakat için mutlaka hakikat komisyonunun kurulması gerektiğini vurgulayan Elçi bu konudaki çalışmaların önemli olduğunu söyledi.

Eren Keskin, Nükhet Sirman ve Vasuki Nesiah

Vasuki Nesiah

New York Üniversitesi'nden Vasuki Nesiah ise hakikat komisyonlarını toplumsal cinsiyet açısından değerlendirdi. Nesiah'a göre: Hakikat komisyonları cinsiyetçi suçları ortaya koymak açısından bir fırsat. Nesiah, geçiş dönemlerindeki adalet arayışlarını üç döneme ayırdı.

İlk dönem 1945'te Nürnberg'te savaş suçluları için mahkemelerin kurulmasından ilk hakikat komisyonunun Arjantin'de kurulmasına kadar geçen dönemdir. Bu dönemde toplumsal cinsiyet gündeme bile gelmemiştir. İkinci dönem ise 1990'da Şili'de kurulan hakikat komisyonundan 1998'de uluslararası ceza mahkemesini kuran Roma statüsüne kadar geçen dönemdir. Bu dönemin toplumsal cinsiyet bakışını özetleyen mekanizmalar Guatemala Hakikat Komisyonu, Güney Afrika HUK ve Eski Yugoslavya ve Ruanda ceza mahkemeleridir. Üçüncü dönem ise Sierra Leone'deki özel mahkemeden başlatılabilir. İçinde olduğumuz dönemde cinsel temelli suçların soruşturulmasına önem veren ve toplumsal cinsiyeti göz önünde bulunduran mekanizmalar eksik de olsa vardır. Bu mekanizmalara Peru CVR, Doğu Timor'un hakikat komisyonu CAVR, Gana HUK, Fas Eşitlik ve Uzlaşma Komisyonu ve Afganistan'daki geçiş örnek verilebilir.

Eren Keskin

Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu'ndan avukat Eren Keskin ise Türkiye'de devletin işlediği cinsel suçları ve suçluların hesap vermesi için yaptığı çalışmalarını özetleyen bir sunum gerçekleştirdi. Keskin, cezaevine girdiği zaman gözaltında tecavüz vakalarının ne kadar yaygın olduğunu fark ettiğini belirterek şu noktaları vurguladı:

90'lı yıllarda gözümlüne alınan hemen hemen her siyasi tutuklu cinsel tacize uğradı. Radikal sol örgütler, erkek egemen zihniyet ve devrimci idealleri yüzünden kadına yönelik şiddeti ön plana çıkarmadılar. Kadınlar ise yaşadıkları mağduriyetleri çok kolay anlatamıyorlardı. Cinsel taciz suçu eskiden tanımlanmamıştı, TCK'daki tecavüz tanımı yetersizdi ve bekaret kontrolleri çok fütursuzca uygulanıyordu. TCK'da kısa süre önce yapılan değişikliklerle mevzuatta bir ilerleme oldu.

Keskin, gelen bir soru üzerine şimdiye kadar baktığı davalarda hiçbir asker veya polisin taciz ve tecavüz yüzünden hüküm giymediğini belirtti.

KAPANIŞ: SİVİL TOPLUM GİRİŞİMİ

Mart 2011'den beri bir araya gelen insan hakları örgütleri Türkiye'de kurulacak bir hakikat komisyonu üzerine tartışmalar yürütüyorlar. Bu kapsamda yaptıkları düzenli toplantılara ek olarak 23-24 Temmuz 2011 tarihlerinde İstanbul'da geniş katılımlı bir toplantı yaptılar.

Hakikat Komisyonu için Sivil Toplum Girişimi olarak yola devam eden sivil toplum örgütleri olarak son oturumunda bir sunuş yaptık. Türkiye'de neden bir hakikat komisyonu kurulması gerektiğini anlatan bir metin okunduktan, sonra tartışmaya geçildi. Metin *Hakikat, Adalet ve Hafıza Çalışmaları, Göç-Der, Mazlumder, Yakayder, Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu, TOHAV, Bodrum Hakikat Komisyonu Girişimi, Hakkari Barosu, Dut Ağacı Kolektifi ve TİHV* tarafından oluşturulmuştu. Bundan sonra yapılacak çalışmalar diğer sivil toplum örgütlerine de açık olacak ve çalışmalar www.hakikatadalethafiza.org dan takip edilebilecek.

Katılımcılar

	Kişi	Kuruluş
1	Ahmet Saymadi	Kumbara Sanat
2	Annette Laborey	OSI Paris
3	Aryeh Neier	Open Society Foundations
4	Ayhan Işık	Toplum ve Kuram
5	Banu Karaca	Sabancı Üniversitesi
6	Cafer Solgun	Yüzleşme Derneği
7	Ceyda Yetkiner	Uluslararası Af Örgütü
8	Cüneyt Sarıyaşar	Mazlumder İstanbul Şub.
9	Dilek Gökçin	Hakikat, Adalet, Hafıza
10	Emel Ataktürk	Hukukçu
11	Emrah Gürsel	Anadolu Kültür / Hakikat, Adalet, Hafıza
12	Ercan Aktaş	Dut Ağacı Kolektifi
13	Eren Keskin	Göz. Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yrd. Bürosu
14	Esir Girasun	Dut Ağacı Kolektifi
15	Ezgi Şahin	TOHAV
16	Félix Reátegui Carrillo	PUCP Üniversitesi
17	Fikri Sağlar	Siyasetçi
18	Gamze Hızlı	Anadolu Kültür / Hakikat, Adalet, Hafıza
19	Gökçe Tüylüoğlu	Açık Toplum Vakfı

20	Güneş Daşlı	Milletvekili Danışmanı
21	Gürel Tüzün	Tarih Vakfı
22	Hakan Altınay	Açık Toplum Vakfı
23	Handan Çağlayan	Sendika Uzmanı
24	Hanım Tosun	YAKAY-DER
25	Harun Ercan	Toplum ve Kuram
26	Hürriyet Şener	TİHV
27	Hüseyin Koğu	Meya-Der
28	Hüsnü Öndül	Hukukçu
29	Işıl Aral	TİHV
30	İlkin Manya	Türkiye Barış Meclisi
31	İlyas Erdem	Göç-Der
32	İsmail Beşikçi	Sosyolog
33	Leman Yurtsever	Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu
34	Leyla İpekçi	Zaman
35	Leyla Neyzi	Sabancı Üniversitesi
36	Madeleine Fullard	Güney Afrika Ulusal Savcılık Teşkilatı
37	Mehmet Ali Devecioğlu	Mazlumder İstanbul Şub.
38	Mehmet Atılğan	Hrant Dink Vakfı
39	Mehmet Güç	İMC
40	Mehmet Raci Bilici	İHD Diyarbakır
41	Melike Işık Durmaz	BEKS
42	Meltem Ahıska	Boğaziçi Üniversitesi
43	Meltem Aslan	Anadolu Kültür / Hakikat, Adalet, Hafıza
44	Merve Pertekli	Dut Ağacı Kolektifi
45	Murat Çelikkan	Hakikat, Adalet, Hafıza
46	Murat Sungar	Eski Diplomat
47	Mürüvet Yılmaz	Barış İçin Kadın Girişimi
48	Namık Kemal Dinç	Toplum ve Kuram
49	Nataša Kandić	Humanitarian Law Center
50	Nayat Karaköse	Global Dialogue
51	Nazmi Gür	BDP Milletvekili
52	Neslihan Türkan	Akivist
53	Neşe Erdilek	Bilgi Üniversitesi
54	Nilüfer Uğur Dolay	Küresel BAK
55	Nurcan Kaya	Global Dialogue
56	Nuri Fırat	Özgür Gündem
57	Nuri Mehmetoğlu	Batman Barosu
58	Nükhet Sirman	Boğaziçi Üniversitesi
59	Oğuz Ender	Özgür Gündem
60	Osman Doğru	Marmara Üniversitesi
61	Osman Kavala	Anadolu Kültür
62	Öndercan Muti	BEKS

63	Özgür Sevgi Göral	Hakikat, Adalet, Hafıza
64	Özlem Kaya	Sosyalist Feminist Kolektif
65	Özlem Yalçinkaya	Açık Toplum Vakfı
66	Selime Büyükgöze	Aktivist
67	Sevim Salihoğlu	İnsan Hakları Savunucusu
68	Sezgin Tanrıku	CHP Genel Bşk.Yard.
69	Sezin Öney	Taraf
70	Süleyman Bilgiç	Diyarbakır Barosu
71	Şafak Pavay	CHP Milletvekili
72	Şefika Gürbüz	Göç-Der
73	Şehbal Şenyurt Arınlı	DurDe Girişimi
74	Şevket Akdemir	İHD Bölge Temsilcisi
75	Tahir Elçi	Hukukçu
76	Tuğba Tekerek	Taraf
77	Umur Mahir Özen	Dut Ağacı Kolektifi
78	Vasuki Nesiah	New York Üniversitesi
79	Velat Demir	YAKAY-DER
80	Yeşim Yasin	Aktivist
81	Yıldız Önen	Küresel BAK
82	Yıldız Ramazanoğlu	Aktivist
83	Yılmaz Ensaroğlu	SETA Vakfı
84	Yüksel Genç	Özgür Gündem
85	Zeynep Başer	TESEV
86	Zeynep Güzel	Dut Ağacı Kolektifi

Destek Veren Kuruluşlar

